

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM

TUZSON BENCE
miniszter

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG		
Ügyszám:	III/ 0 2 5 1 6 - 6 / 2023	
Érkezett:	2024 ÁPR 03.	
Érkezés módja		
☐ POSTÁN	☒ @	EGYÉB:
Példány:	Melléklet:	Kezelőiroda:
1		<i>[Signature]</i>

Iktatószám: XX-AJFO/110/3./2024.

Hivatkozási szám: III/2516/2023.

[Redacted]

és

[Redacted]

részére

Alkotmánybíróság

Budapest

Donáti u. 35-45.

1015

Tárgy: Amicus curiae beadvány a III/2516/2023. számú alkotmánybírósági indítvánnyal kapcsolatban (állatkínzás, kétszeres értékelés tilalma)

[Redacted]

Az Alkotmánybíróság honlapjára felkerült IV/2516/2023. számú ügyben az indítványozó bíró az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján kezdeményezett egyedi normakontroll eljárás során az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény (a továbbiakban: Ávtv.) 44. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását, megsemmisítését és alkalmazásának a Pécsi Törvényszék előtt P.20.166/2023. ügyszám alatt indult ügyből történő kizárását kéri az Alkotmánybíróságtól.

Az Abtv. 57. § (1b) bekezdésében foglaltak alapján a törvény kezdeményezője az ügyvel kapcsolatos álláspontjáról az Alkotmánybíróságot tájékoztathatja. Tekintettel arra, hogy a sérelmezett jogszabály előkészítése az igazságügyért felelős miniszter első helyi kodifikációs feladat- és hatáskörének részét képezi, ezért – tiszteletben tartva az Alaptörvényben biztosított bírói függetlenséget és a hatalom megosztásának elvét – az Ávtv. alaptörvény-ellenességét állító indítványi elemek kapcsán az alábbi álláspontomról tájékoztatom. Ennek kapcsán továbbá az is megjegyzendő, hogy a jelen *amicus curiae* beadvány alapját kizárólag az indítványban foglaltak képezik, az ügy egyéb dokumentumai ugyanis nem állnak rendelkezésemre.

Az indítvány kétféle alapon támadja az Ávtv. említett rendelkezését. Egyrészt az indítvány szerint az Ávtv. 44. § (2) bekezdése sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (6) bekezdésében meghatározott kétszeres eljárás tilalmát azzal, hogy az lehetővé teszi, hogy ugyanazon tényállás alapján, ugyanazon cselekmény és jogsértés miatt ugyanazon személlyel szemben két eljárást folytassanak le, illetve az alapján két szankciót szabjanak ki anélkül, hogy az utóbb folyó polgári peres eljárásban a korábbi szankcionálás értékelésének feltételei tisztázottak lennének. Az Ávtv. támadott rendelkezése másrészt azért is alaptörvény-ellenes az indítvány szerint, mert az az Alaptörvény B) cikkéből és XXVIII. cikk (4) bekezdéséből levezethető *nulla poena sine lege* követelményének sem felel meg.

I. Az Alkotmánybíróság korábbi döntése az állattartástól eltiltás nem represszív jellegét illetően

A fentiekkel kapcsolatban mindenekelőtt szükségesnek tartom felidézni az Alkotmánybíróság korábbi, az állattartástól eltiltás nem represszív jellegét vizsgáló döntéseit, amelyek nézetem szerint különös jelentőséggel szolgálnak a jelen indítvány megítélése szempontjából is.

Az állatkínzással kapcsolatos ügygel összefüggésben született, a 8/2017. (IV. 18.) AB határozat szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (6) bekezdése „*nem tiltja önmagában azt, hogy valakivel szemben, ugyanazon jogellenes cselekménye miatt több, más jogágba tartozó, eltérő funkciójú eljárást folytassanak le és ezek eredményeként jogkövetkezményt alkalmazzanak*”, illetve „*az Alaptörvény XXVIII. cikk (6) bekezdése tekintetében egy eljárás abban az esetben büntető jellegű, ha valamely természetes személy által megvalósított jogellenes cselekmény miatti felelősségre vonásra irányul, amennyiben az eljárás során alkalmazandó jogkövetkezmény büntetésnek minősül, azaz – célját és hatását tekintve – megtorló jellegű és prevenciót szolgáló joghátrány*” {8/2017. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [35]}. Az Alkotmánybíróság tehát értelmezésem szerint **már elbírálta azt a kérdést**, hogy az állattartástól eltiltás büntető jellegű jogkövetkezménynek minősül-e **és egyértelműen nemleges választ adott a kérdésre.**

Az előbbieken ismertetetteket az Alkotmánybíróság az orvhalászattal kapcsolatos ügyet vizsgáló, 18/2022. (VIII. 1.) AB határozatban – e vizsgálandó szemponton nem változtatva – az alábbiak szerint szintén megerősítette:

„A ne bis in idem elve nem tiltja, hogy valakivel szemben ugyanazon jogellenes cselekménye miatt több, különböző jogágakba tartozó, eltérő funkciójú eljárást folytassanak le és ezek eredményeként jogkövetkezményt alkalmazzanak. Magában foglalja ugyanakkor annak a tilalmát, hogy valakivel szemben ugyanazon jogellenes cselekménye miatt egymást követően vagy egymással párhuzamosan több olyan eljárás folyjon, amelyek eredményeként több büntető jogkövetkezmény alkalmazására kerül sor.” {18/2022. (VIII. 1.) AB határozat, Indokolás [66] pont}.

A fenti, az orvhalászattal kapcsolatos ügyet vizsgáló határozatban – amely tehát nem állatvédelmi ügyet érintett – az Alkotmánybíróság a halászati tevékenységtől eltiltás tekintetében tett megállapításaival – az indítványban foglaltakkal egyetértve – lényegében „*jogfejlesztő értelmezéssel élt*” {III/2516/2023 számú alkotmánybírósági indítvány [32]}.

Ezzel kapcsolatban mindenekelőtt arra kell rámutatni, hogy az Alkotmánybíróság a két vonatkozó határozatában is következetesen kifejtette azon álláspontját, hogy abban a kérdésben, hogy egy jogkövetkezmény büntető jellegű-e, egyedi, az adott szankcióra vonatkozó vizsgálatot kell lefolytatni, ekként tehát csak esetről-esetre lehet dönteni ebben a kérdésben. Ezt a szempontot a 8/2017. (IV. 18.) AB határozat szintén kifejezetten tartalmazza: „[a]z Alkotmánybíróságnak következetes a gyakorlata a tekintetben, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikkében foglalt, egyes büntető anyagi jogi, illetve eljárásjogi gyökerű alkotmányos alapelvek érvényesülési körét nem szűkíti le a szorosán vett büntetőjog területére, hanem esetről esetre mérlegeli, hogy a konkrét ügyben vizsgált jogszabályok a széles értelemben vett jogi felelősségi rendszer olyan elemei-e, amelyek alkalmazásakor érvényesülnie kell az alapelveknek. Az Alkotmánybíróság az értékelés során tehát nem a formális természetű jogági besorolást tekinti döntőnek, hanem az érintett jogszabály tartalmából, funkciójából indul ki” {8/2017. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [26]}.

Ezen esetről-esetre történő vizsgálat tartalmi szempontjainak az alátámasztására említik továbbá a vonatkozó alkotmánybírói határozatok az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) által kimunkált ún. *Engel-kritériumokat* is, illetve az ennek alkalmazásával összefüggő esetjogot. Megállapítható tehát, hogy az Alkotmánybíróság esetről-esetre foglal állást az egyes szankciók büntető jellegével kapcsolatban, ekként ebből fakadóan nem tekinthető döntő jelentőségűnek, ha egy tevékenységtől eltiltás kapcsán más következtetésre jut az Alkotmánybíróság, mint egy másik – hasonlóan tűnő – tevékenységtől eltiltás kapcsán.

Az állattartástól eltiltásról az AB a szankció büntető jellegének megítélésével összefüggésben az alábbiakat fejtette ki: „[a]z Alkotmánybíróság megállapította ugyanakkor azt is, hogy az állatvédelmi bírság helyett (vagy amellelt) alkalmazható jogkövetkezmények nem sorolhatók a büntető jellegű jogkövetkezmények közé, azok nem az elkövetett jogsértés megtorlására irányulnak, hanem meghatározott tevékenységre kötelezést, vagy az állattartástól való tiltást tartalmaznak és céljuk elsősorban a reparáció, a tudatformálás és a prevenció”. {8/2017. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [43]}.

Ebből egyértelműen kiviláglik, hogy a kétféle eltiltás kapcsán az Alkotmánybíróság egyedi vizsgálat eredményeképpen jutott eltérő következtetésre, tehát nem tekinthető az utóbbi tett megállapítás az állattartástól eltiltással kapcsolatos álláspont meghaladásának. A kétféle eltiltás kapcsán azok eltérő tartalmát, jellegzetességeit vette figyelembe tehát az Alkotmánybíróság.

Mindezek alapján álláspontom az, hogy az indítványban felvetett analógia, feltételezett jogfejlesztés nem áll fenn, az Alkotmánybíróság 18/2022. (VIII. 1.) határozata nem szolgálhat alapul a tárgybeli indítványban támadott szabályozás alaptörvényt sértő jellegének megállapításához.

II. Az indítvánnyal kapcsolatos szakmai álláspont az Alkotmánybíróság gyakorlata, illetve a *ne bis in idem* elv szempontjából

II. 1. Az Alkotmánybíróság korábbi döntései a ne bis in idem elv szempontjából

Álláspontom szerint a jelen indítvány alapján vizsgálandó jogi helyzet alapjaiban eltér a korábbi két releváns AB határozatban vizsgált jogi helyzettől. Az 8/2017. (IV. 18.) AB határozat esetében az volt a kérdés, hogy a jogerősen elbírált büntetőügyet követően (amelyben büntetőjogi szankciót alkalmaztak) indulhat-e alkotmányos keretek között olyan közigazgatási hatósági eljárás, amelyben a büntetőügyben már alkalmazotthoz hasonló szankciókat ismételtelen ki lehet szabni ugyanazon cselekmény miatt. A 18/2022. (VIII. 1.) AB határozatban ezzel szemben az volt a kérdés, hogy indulhat-e, illetve vezethet-e büntetés kiszabáshoz alkotmányos keretek között olyan büntetőeljárás, amelyben a korábban lefolytatott közigazgatási hatósági eljárásban már alkalmazotthoz hasonló szankciókat (is) ismételtelen ki lehet szabni ugyanazon cselekmény miatt. *A közös mindkét eljárási helyzetben az volt, hogy a kétféle eljárásban valamennyi, a jogágaknak megfelelő szankció alkalmazására lehetőség nyílt, és ezek között nyilvánvalóan voltak olyanok is, amelyek teljesen azonos jellegű, büntetőjogi szankciók voltak (pénzbírság, illetve pénzbüntetés/szabadságvesztés).*

Ehhez képest a tárgybeli indítványban vizsgálandó eljárásjogi helyzet lényegesen eltér: a büntetőeljárásban ugyanis nem alkalmazható állattartástól eltiltás, míg az ügyész által a polgári jogi bíróság előtt megindított peres eljárásban kizárólag állattartástól eltiltás alkalmazható. Azaz – eltekintve attól, hogy a fentebb kifejtettek alapján az állattartástól eltiltás nem tekinthető büntető jellegű, represszív szankciónak az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján sem – a kétféle eljárásban az alkalmazható büntetés/intézkedés, illetve másik oldalról polgári bírósági kötelezés szempontjából nincs közös halmaz. A büntetőbíróság a büntetőeljárásban nem alkalmazhat állattartástól eltiltást, míg a polgári bíróság nem alkalmazhat a büntetőjogban szabályozott szankciókhoz hasonló szankciót, ekként ebben az esetben – a korábbi két alkotmánybírósági döntésben vizsgált ügyhöz képest – nem áll fenn az a körülmény, amelyre tekintettel korábban az Alkotmánybíróság alaptörvény-ellenes helyzetet állapított meg.

Az indítvánnyal érintett helyzetben tehát a kétféle, egymást követően lefolytatott/lefolytatandó eljárásban ugyanaz vagy ugyanolyan jellegű szankció, illetve kötelezés nem alkalmazható, így a mostani ügyben a kétféle, egymást követően folytatott eljárás az alkalmazható szankció, illetve kötelezés szempontjából nem eredményezheti ismételtelen alkalmazott büntetés kiszabását, azaz a párhuzamos eljárásokban nem duplikálódhatnak a szankciók sem [hanem azok éppen, hogy kiegészít(het)ik egymást]. A büntetőjogi szankciókhoz csak a polgári peres eljárás lefolytatása eredményeként társulhat az állattartástól eltiltás – büntetőeljárásban nem alkalmazható – szankciója.

II. 2. A támadott szabályozás megfelel az ún. integrált eljárási modellől elvártaknak

Bár a fenti pontokban kifejtettek alapján az indítványban állított alaptörvény-ellenesség nem áll fenn, azonban az rá kívánok mutatni arra, hogy a támadott szabályozás az Alkotmánybíróság által korábban lehetséges megoldásként ismertetett ún. *integrált eljárási modell* szempontjából sem kifogásolható.

Az Alkotmánybíróság következetesen képviselt álláspontja szerint nem tilos önmagában az, hogy valakivel szemben, ugyanazon jogellenes cselekménye miatt több, más jogágba tartozó, eltérő funkciójú eljárást folytassanak le és ezek eredményeként jogkövetkezményt

alkalmazzanak. A jogbiztonságból eredő kiszámíthatóság követelményéből azonban következik, hogy a jogalkotónak egyértelműen, megfelelő részletességgel szabályoznia kell a különböző eljárások egymáshoz való viszonyát. Az Alkotmánybíróság maga is lehetséges megoldási lehetőségként utalt a fent ismertetett két alkotmánybírói határozatában az integrált eljárások kialakításának a lehetőségére, részletesen említve az ilyen eljárási szabályozásokat vizsgáló nemzetközi bírósági határozatokat.

A 8/2017. (IV. 18.) AB határozat ekként kifejezetten említi az ilyen kiegészítő, párhuzamos eljárási megoldásokkal kapcsolatos EJEB-gyakorlatot azzal, hogy „[a]z EJEB szerint ugyanakkor nem állapítható meg egyezményesítés, ha valamely szerződő állam nemzeti joga az adó meg nem fizetésében testet öltő jogellenes cselekmények vizsgálatára közigazgatási és büntetőeljárás integrált, párhuzamos és egymással összekapcsolt alkalmazására biztosít lehetőséget, amennyiben az eljárások, illetve az azok eredményeként alkalmazható szankciók előreláthatók az érintett számára és a különböző joghátrányok között szoros tárgyi és időbeli kapcsolat áll fenn, így különösen, ha a büntetőeljárás eredményeként alkalmazott büntetés mértékének meghatározásakor figyelembe vették a korábban kiszabott közigazgatási szankciót is {lásd: A és B kontra Norvégia [GC] (24130/11; 29758/11), 2016. november 15., 146., 147., 151-153. bekezdés}” {8/2017. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [33]}.

A 18/2022. (VIII. 1.) AB határozatban az Alkotmánybíróság ezen továbbhaladva részletesen ismertette az integrált eljárásokkal kapcsolatos nemzetközi esetjogot – ideértve az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) gyakorlatát – is, illetve kifejezetten hangsúlyozta a megfelelő módon kialakított integrált eljárási szabályozás alkotmányossági előnyeit azzal, hogy „[a]z EUB ítélezési gyakorlatában szintén arra az álláspontra helyezkedett, hogy az ugyanazon cselekmény fogalma alatt a történeti tényállás azonosságát kell érteni, függetlenül a jogi minősítéstől és a védett jogi tárgytól (2006. március 9-i Van Esbroeck ügy, C-436/04, EU:C:2006:165, 42. pont)”, valamint hogy az EUB esetjoga „[ú]gy foglalt állást továbbá, hogy a ne bis in idem elve értelmében az ugyanazon tényállás alapján, ugyanazon személlyel szemben a büntetőeljárás során kiszabható szankció és a közigazgatási eljárás során alkalmazható adóbírság együttes kiszabása abban az esetben kizárt, ha az adóbírság büntető jellegűnek minősül a tagállami jog értelmében”. Az Alkotmánybíróság is kiemelte, hogy az EUB azt is kifejtette, hogy „a ne bis in idem elve nem zárja ki, hogy valamely tagállam a héával (értsd: hozzáadottérték-adó) összefüggő bevallási kötelezettségek teljesítésének elmulasztásában megnyilvánuló ugyanazon tényállásra egymást követően adójogi szankciót és büntetőjogi szankciót alkalmazzon, amennyiben az első szankció nem büntető jellegű, aminek vizsgálata a nemzeti bíróság feladata (Fransson ügy, 37. pont)”, amelynek mérlegelése során „az ún. Engel-kritériumok értelmében a jogsértés tagállami jogi minősítésének, a jogsértés jellegének, illetve az érintett személlyel szemben kiszabható szankció természetének és súlyának van jelentősége (2012. június 5-i Bonda ügy, C-489/10, EU:C:2012:319, 37. pont)” {18/2022. (VIII. 1.) AB határozat, Indokolás [61]}.

Álláspontom szerint a fentiek alapján egyértelműen megállapítható, hogy a büntetőeljárást követően, ügyészi kereset alapján kiszabható állattartástól eltiltás megfelel az így megállapított követelményeknek. A fentiekben már rámutattam arra, hogy az

indítvánnyal érintett esetben az állattartástól eltiltást kizárólag a polgári peres eljárásban lehet kiszabni, míg a büntetőeljárásban erre nincs lehetőség, ilyen módon a kétféle eljárás, illetve az azokban alkalmazható szankciók egyértelműen kiegészítik egymást.

A szankciók ekképpen előreláthatóak is, hiszen a büntetőeljárásban nem számíthat az elkövető eltiltásra, míg az azt követő polgári peres eljárásban csak ezen szankció alkalmazható vele szemben. Az eljárások között továbbá szoros időbeli kapcsolat is van, ezt az indítvány szerinti eset is jól példázza, hiszen a 2023. február 8-án jogerőre emelkedett büntetőjogi elítélés nyomán az ügyészség valószínűsíthető módon rövid időn belül benyújtotta a keresetet (*hiszen a polgári bíróság alkotmánybírósági indítványa 2023. november 7-én kelt és az indítványból kiderül, hogy a per során az alperes is benyújtotta közben az ellenkérelmét*), ekként tehát az a feltétel is teljesül, hogy a két eljárás rövid időn belül követi egymást.

Végül – de nem utolsó sorban – az a feltétel is teljesülni látszik, hogy az eljárások nem egymást ismétlik, hanem egymásra tekintettel folynak le. Ez abból következik, hogy a polgári peres eljárásban a büntetőítéletben már megállapított jogsértésre tekintettel kerül sor az eltiltás kiszabásának a mérlegelésére. Azt továbbá az indítvány is megerősíti, hogy ilyen esetben a polgári peres eljárásban nem kerül sor a jogsértés megtörténtének a bizonyítására, így a per tárgyát legfeljebb az eltiltás kiszabásának a szükségességét, illetve annak tartamát befolyásoló körülmények vizsgálata képezi, tehát ismételt bizonyításra sem kerül sor. Mindezek alapján álláspontom szerint a támadott eljárás még abban az esetben is megfelelne az alkotmányossági kritériumoknak, ha az állattartástól eltiltás büntető jellegű szankció lenne.

II. 3. Analógián alapuló érvelés ügyési közérdekű keresetindítás esetén

A hazai jogrendszer számos esetben biztosít a tárgybeli indítványban támadotthoz hasonló konstrukciójú állami fellépési, pontosabban keresetindítási lehetőséget más jogterületekkel, más típusú jogsértésekkel kapcsolatban is.

Ezek közös jellemzője, hogy általában valamely jogsértés szankcionálására irányuló alapeljárást feltételeznek, amelyet követően különböző szempontokra tekintettel, különböző jogok érvényesítése céljából egy külön polgári peres eljárás megindítására adnak lehetőséget az ügyészségnek vagy más állami szervezetnek (illetve igen gyakran az állatvédelmi szabályozáshoz hasonlóan civil szervezetnek is), amelyek eredményeképpen az alapügyben is érintett (általában jogi) személyt valamely magatartás tanúsítására, illetve valamely magatartástól való tartózkodásra kötelezik. Az ilyen eljárások eredményeként előírt kötelezés sok esetben tartalmilag valamely magatartástól történő eltiltást jelent, illetve sok esetben a jogszabályok szövege kifejezetten is tartalmazza az eltiltás kifejezést. Bár ezen helyzetek alapvetően magánjogi jogviszonyok között értelmezhető igényérvényesítést, jogkövetkezményeket céloznak, mégis sok esetben az állattartástól eltiltáshoz hasonló tevékenységtől való eltiltást, valamely jogi személy tevékenységének a korlátozását eredményezik vagy eredményezhetik. Arra is fel kell hívni a figyelmet továbbá, hogy ezen (közérdekű) polgári peres fellépési lehetőségek szinte minden esetben szükségszerűen egy olyan hatósági (vagy büntető) eljárást követnek, amelyekben az eljáró hatóság a *ne bis in idem* szempontjából egyértelműen büntető jellegű szankció kiszabására irányuló eljárást már

lefolytatott. Anélkül, hogy ezen közérdekű igényérvényesítési lehetőségek részletesen ismertetésre kerülnének, csak utalásszerűen elegendő felsorolni az alábbi lehetőségeket:

- keresetindítás a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény 39. § (1) bekezdése szerint;
- a tárgybeli indítványban támadott szabályozással teljes mértékben megegyező keresetindítási lehetőséget biztosít az ügyészség számára a környezet védelméről szóló 1995. évi LIII. törvény, illetve a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján,
- keresetindítás az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 20. § (1) bekezdése alapján.

Ezen jogsértések egy része egyébként bűncselekményt is megvalósíthat (vagy akár meg is valósít), tehát a fenti közérdekű keresetindítást sok esetben eleve büntetőeljárás előzi meg, így kettős szankcionálhatóságú esetkörre képez a természetkárosítás, illetve a környezetkárosítás körébe tartozó bűncselekmények köre, a fogyasztóvédelem terén a rossz minőségű termék forgalomba hozatala vagy a fogyasztók megfélemlítése is.

III. Kivitelezhetőségi akadályok

III. 1. Az egyértelmű korlátok fennállása

Az olyan alkotmányos követelmény kialakítása, amely szerint minden jogsértés esetében csak egyetlen eljárásban lehet szankciókat kiszabni, álláspontom szerint kodifikációs, államszervezési, illetve szervezeti szempontból sem volna kivitelezhető. Ha ilyen következtetésre kellene jutni az indítványból fakadóan, az egyúttal azzal a következményre is kellene, hogy vezessen, hogy minden olyan jogsértés esetében, amikor büntetőeljárás is lefolytatható, minden – jelenleg nem a Büntető Törvénykönyvben szabályozott – szankciónak, jogkövetkezménynek be kellene kerülnie az e kódexbe, illetve a jelenlegi adhéziós eljárásokhoz hasonlóan azoknak a megindult büntetőeljárásban érvényesíthetővé kellene válniuk.

Ekként az indítvány által támadott helyzetben például az állattartástól eltiltásnak (mint önálló szankciónak) helyet kellene kapnia a Büntető Törvénykönyvben, vagy mint az Ávtv. alapján alkalmazható szankciónak a büntetőügyben eljáró bíróság által szintén alkalmazhatóvá kellene válnia, illetve ehhez hasonlóan további, más jogági jogszabályokban, közigazgatási hatósági vagy polgári peres eljárásban alkalmazható szankciók kiszabását is lehetővé kellene tenni a büntetőeljárásban, amely amellet, hogy kodifikációs szempontból is lehetetlen, ahhoz is vezetne, hogy valamennyi jogági szankció kiszabását a büntetőügyben eljáró bírótól várná el a jog akkor, ha a jogsértés miatt büntetőeljárás indul.

Nézetem szerint ez ugyanakkor a jogalkotóval szemben szintén irreális elvárást jelentene, továbbá azzal a következménnyel is járna, hogy számtalan büntetőeljárás a nem a büntetőjogi főkérdésekkel és a büntetőjogi szankciók kiszabásával kapcsolatos jogalkalmazói kérdések vizsgálata miatt húzódná el jelentősen a hatályos helyzethez képest. Ez utóbbi nézetem szerint jogpolitikai szempontból sem támogatható.

Véleményem szerint tehát, míg a kétszeres elbírálás/elítélés tilalma egyértelmű korlátokat állít fel az állami fellépés kialakítása során, ez egyúttal nem jelenti azt is, hogy két különböző eljárásban – azaz csak az egyik vagy csak a másik eljárásban – alkalmazható, eltérő, egymást kiegészítő jogkövetkezmények kiszabására vezető eljárási megoldások a kétszeres eljárás tilalma elvének sérelme nélkül ne lennének kialakíthatók.

III. 2. A nem kívánatos jogi helyzet elkerülése

A fentiek mellett fel kell hívni a figyelmet azokra a következményekre, amelyek akkor állnának elő, ha az Alkotmánybíróság a tárgybeli indítványnak helyt adna és alaptörvény-ellenesnek nyilvánítaná az Ávtv. 44. (2) bekezdése szerinti állattartástól eltiltás alkalmazására irányuló polgári peres eljárás lehetőségét. A hatályos jogi helyzet alapján jelenleg ugyanis egyedül a büntetőeljárás jogerős befejezését követően, az ügyész által indítható polgári peres eljárásban van lehetőség arra, hogy állattartástól eltiltás jogkövetkezményét alkalmazzák abban az esetben, ha a jogsértés miatt büntetőeljárás is indul.

A közigazgatási szabályszegések szankcióiról szóló 2017. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Szankció tv.) 5/A. §-a szerint, ha a bíróság a jogsértő magatartást megvalósító természetes személyt ugyanazon tényállás alapján jogerős ügydöntő határozatban elítélte és vele szemben büntetést szabott ki, illetve intézkedést alkalmazott, vagy arra hivatkozással, hogy a bűncselekményt nem a vádlott követte el, felmentette, nem alkalmazható a 2. § (3) bekezdés c) és d) pontjában meghatározott közigazgatási szankció. A Szankció tv. 2. § (3) bekezdés d) pontja vonatkozik a „tevékenység végzésétől történő eltiltás” közigazgatási hatósági szankcióra, amelynek az állattartástól eltiltás is minősül. Ekként tehát a Szankció tv. fenti rendelkezése zárja ki annak a lehetőségét, hogy a büntetőbíróság által történő elítélést követően indult közigazgatási hatósági ügyben állattartástól eltiltást alkalmazzon a közigazgatási hatóság.

A Szankció tv. 5/B. §-a emellett ugyanakkor úgy rendelkezik, hogy „[h]a a közigazgatási szankciót alkalmazó hatóság tudomására jut, hogy az eljárása alapjául szolgáló jogsértő magatartás miatt büntetőeljárás van folyamatban és a közigazgatási szankció alkalmazása - összhangban az 5/A. §-ban foglaltakkal - e büntetőeljárás kimenetelétől függ, az eljárását a büntetőeljárás befejezéséig felfüggeszti”. Ez a rendelkezés tehát azt célozza, hogy ha a közigazgatási hatósági eljárás mellett ugyanabban az ügyben büntetőeljárás is indul, és a hatósági eljárásban felmerül a bírság vagy a tevékenységtől eltiltás közigazgatási szankciójának az alkalmazása – amely az állatvédelmi ügyekben, bizonyos esetek kivételével, szükségszerűen felmerül –, akkor a közigazgatási hatósági eljárás felfüggesztésre kerüljön, azaz a büntetőeljárással párhuzamosan vagy azt követően ne kerülhessen sor a Szankció tv. 5/A. §-a szerinti tilalom megsértésére, magyarán ne szabhasson ki a közigazgatási hatóság bírságot vagy tevékenységtől eltiltást. Ezen rendelkezés egyúttal azt is eredményezi, hogy a közigazgatási hatósági eljárásnak mintegy „be kell várnia” a büntetőeljárás lefolytatását és csak annak eredményétől függően kerülhet sor a közigazgatási szankció alkalmazására, kizárólag akkor, ha a büntetőeljárás nem járt a büntetőjogi felelősség megállapításával, illetve büntetőjogi szankció kiszabásával, vagy nem eredményezte a vádlott felmentését amiatt, hogy a bíróság megállapította, hogy a bűncselekményt nem a vádlott követte el.

A Szankció tv. két említett rendelkezése tehát jelenleg kizárja, hogy a közigazgatási hatóság állattartástól eltiltást alkalmazzon abban az esetben, ha párhuzamosan büntetőeljárás is indult a hatósági eljárás mellett.

A büntetőeljárásban továbbá nem kerülhet sor állattartástól eltiltás alkalmazására, mivel ilyen szankciót a Büntető Törvénykönyv nem ismer. Fontos leszögezni azt is, hogy a jelenlegi jogi szabályozás alapján a közigazgatási hatósági eljárásban és a mellette folytatott büntetőeljárásban nem kerülhet sor állattartástól eltiltás alkalmazására. Erre tekintettel azon esetekben, amikor az állatkínzás miatt büntetőeljárás indul, kizárólag az Ávtv. 44. § (2) bekezdése alapján indítható polgári peres eljárás eredményezheti az állattartástól eltiltás jogkövetkezményének az alkalmazását. Ha az Alkotmánybíróság helyt adna a tárgybeli indítványnak, az ahhoz a jogi helyzethez vezetne, hogy nem lehetne állattartástól eltiltást alkalmazni az állatkínzás bűncselekménye miatt. Ezzel szemben ilyen szankció alkalmazására lenne lehetőség akkor, ha bármilyen okból az állatokkal kapcsolatos jogsértés miatt nem indul büntetőeljárás vagy azt megszüntetik a büntetőjogi felelősség megállapítása nélkül, hiszen ilyen esetben a közigazgatási hatósági eljárásban ennek nem lenne akadálya.

Álláspontom szerint nyilvánvaló, hogy egy ilyen helyzet nehezen vállalható következményekhez vezetne jogpolitikai szempontból különösen arra tekintettel, hogy a fentiek alapján nem is áll fenn olyan alkotmányos probléma, amely az Alkotmánybíróság korábbi határozataival összhangban alaptörvény-ellenesség megállapítását alapozná meg.

Az állattartástól eltiltás továbbá fontos elemét képezi az állatok sérelmére elkövetett jogsértő cselekményekkel szembeni állami fellépés során. A büntető jellegű szankciók mellett kiemelt szerepe van a megelőzés, illetve a generális prevenció szempontjából annak a ténynek, ha a jogsértőt az állami szervek eltiltják az állattartástól. Ezen jogkövetkezmény nélkül tehát nem lehet teljes az állami fellépés. Az állatvédelem, az állatokkal szembeni jogsértő cselekmények visszaszorítása, az azokkal szembeni határozott és elrettentő állami fellépés kiemelt közpolitikai cél, a kormányzatban az állatvédelmi cselekvési terv kidolgozásáért és végrehajtásáért felelős kormánybiztos is működik. Megállapítható továbbá, hogy az állatvédelem érdekében történő állami fellépés ügye a társadalom túlnyomó többsége által elvárt és támogatott kérdés, így a társadalom széles köre, számos civil szervezet küzd azért, hogy az állatkínzás, az állatokkal szembeni kíméletlen bánásmód jelensége minél inkább visszaszoruljon hazánkban. Ezen közpolitikai cél, illetve társadalmi elvárás szempontjából is rendkívül káros következményekre vezetne, ha olyan jogi helyzet állna elő, amely szerint nem lenne lehetőség állattartástól eltiltás alkalmazására, vagy amely a jelenlegi szervezetrendszer, eljárások jelentős átalakítását várná el, amelynek kialakítása szükségszerűen jelentős időt, illetve szervezeti felkészülést igényelne.

III. 3. Az indítvány elbírálásának kedvezőtlen hatása a keresetindítási lehetőségekre

Arra is fel kell hívni a figyelmet, hogy abban az esetben, ha az Alkotmánybíróság az Ávtv. 44. § (2) bekezdésével kapcsolatban alaptörvény-ellenességet állapítana meg, az szükségszerűen kihatna az Ávtv. 48. § (2) bekezdésében szabályozott ugyanilyen jellegű keresetindítási jogra is, amellyel az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek

működéséről és támogatásáról szóló törvény szerinti azon civil szervezetek élhetnek, amelyek tevékenysége az állatok védelmére irányul. Ez a keresetindítási lehetőség tulajdonképpen az állami szervek esetleges tétlensége esetére szolgáló olyan korrekciós lehetőségnek tekinthető, amely arra szolgál, hogy az állatok védelme ilyen esetben is biztosítható legyen. Ennek a jogosultságnak az esetleges hatályon kívül helyezése egyértelműen kedvezőtlen társadalompolitikai következményekkel, az állatvédelem elért szintjének a csökkenéseként lenne értelmezhető.

IV. Az indítványnak az Alaptörvény B) cikke, illetve a XXVIII. cikk (4) bekezdése sérelmét érintő részei

Az indítvány az Ávtv. 44. § (2) bekezdésének a sérelmét az Alaptörvény B) cikkének (jogállamiság), illetve a XXVIII. cikk (4) bekezdésének (*nulla poena sine lege*) sérelme miatt is támadja. Álláspontom szerint – mivel a fentiekben már utalt módon nem büntető jellegű szankcióról van szó – a *nulla poena sine lege* elv sérelme nem merülhet fel.

A jogállamiság sérelme kapcsán szükséges rámutatni arra is, hogy a polgári jogi szabályozástól sem feltétlenül idegen az a megoldás, hogy bizonyos szankciók részletes szabályozására nem kerül sor, így például a személyiségi jogok megsértésének a szankciói körében sem tartalmaz a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény részletes szabályokat a szankciók mibenlétéről, kiszabásukkal kapcsolatban, mégsem tekinti azokat sem a jogtudomány, sem a jogalkalmazás határozatlan vagy a jogbiztonságot sértő szabályoknak. A polgári jogi bíróságok joggyakorlata, jogfejlesztő tevékenysége tehát képes arra, hogy ezen körben az egységes, kiszámítható joggyakorlatot megteremtse.

V. Összegző álláspont

A fentiekben ismertetettek alapján, álláspontom szerint a hatályos magyar szabályozás megfelelően garantálja a *ne bis in idem*, valamint a *nulla poena sine lege* követelmény érvényesülését, a támadott jogszabályi rendelkezések pedig megfelelnek az alkotmányos követelményeknek, így nem ütköznek az Alaptörvény rendelkezéseibe.

Kérem a fenti tájékoztatásom szíves elfogadását.

Budapest, 2024. március „28”

Tisztelettel:

Tuzson Bence

